

جغرافیای ایران

دهم پایش

(کلیه رشته‌ها: نظری - فنی حرفه‌ای - کاردانش)

از مجموعه مرشد

بهروز یحیی

زیر نظر اصغر حجازیان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانش‌آموزان گرامی

ورود شما را به دوره متوسطه تبریک می‌گوییم. این دوره، شما را برای زندگی و کار در جامعه و تحصیل در دوره‌های بالاتر آماده می‌کند. اگر بگوییم آینده شغلی بستگی به موفقیت تحصیلی شما در این دوره سه ساله دارد، اغراق نکرده‌ایم. شما برای موفقیت در این دوره باید تلاش کنید و از مشاوران و معلمان و کتاب‌های مناسب برخوردار شوید.

ما در انتشارات مبتکران، بسیار خرسندیم که کتاب‌های پایش را در اختیار شما قرار می‌دهیم. این کتاب‌ها که از مجموعه کتاب‌های «مرشد» به حساب می‌آیند. موفقیت تحصیلی شما را تضمین می‌کنند. این مجموعه، برای دانش‌آموزانی به رشته تحریر درآمده است که مایلند در بهترین رشته‌ها دانشگاه‌های به نام کشور تحصیل کنند. کتاب «جغرافیای ایران دهم پایش» شما را برای شرکت در امتحانات و آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها آماده می‌کند.

مؤلفان مجموعه پایش پس از ارائه درسنامه، بانک سؤال کاملی را در اختیار شما قرار می‌دهد که شامل پرسش‌های چهارگزینه‌ای کنکور و پرسش‌های تألیفی است. این پرسش‌ها براساس فصل‌ها و بخش‌های کتاب درسی طبقه‌بندی شده‌اند.

مطالعه پاسخ‌نامه تشریحی همراه با نکته‌های کلیدی و آموزنده، موفقیت شما را تسهیل خواهد کرد. در پایان وظیفه خود می‌دانیم از مؤلف محترم این کتاب، آقای بهروز یحیی، ناظر علمی مجموعه آقای اصغر حجازیان و دبیر محترم مجموعه، تشکر کنیم.

همچنین از خانم لیلی میرزایی که زحمت حروف‌چینی و صفحه‌آرایی کتاب را برعهده داشتند و خانم‌ها سارا لطفی مقدم و بهاره خدای (گرافیک‌ها) بسیار ممنونیم و برای همه این عزیزان آرزوی موفقیت می‌کنیم.

انتشارات مبتکران

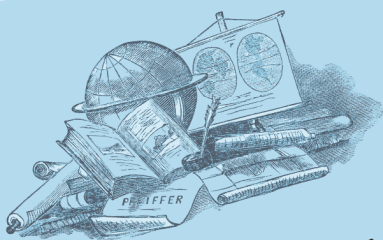

فهرست

- ۷ درس اول: جغرافیای علمی برای زندگی بهتر
- ۱۳ درس دوم و سوم: روش مطالعه در جغرافیا و موقعیت جغرافیایی ایران
- ۲۳ درس چهارم: ناهمواری‌های ایران
- ۳۵ درس پنجم: آب و هوای ایران
- ۵۳ درس ششم: منابع آب ایران
- ۶۳ درس هفتم: ویژگی‌های جمعیت ایران
- ۷۳ درس هشتم و نهم: تقسیمات کشوری ایران
- ۸۱ درس دهم: توان‌های اقتصادی

درس ۱

جغرافیا علمی برای زندگی بهتر

تعریف جغرافیا

معنای لغوی
بنیانگذار
تعریف جغرافیا از دیدگاه اراتوستن

ریشه علم جغرافیا

جغرافیای طبیعی
جغرافیای انسانی
فنون جغرافیایی

شاخه های علم جغرافیا

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

دو عامل اصلی در علم جغرافیا
عملکرد انسان در محیط طبیعی

رابطه متقابل انسان و محیط

کل نگر (دید ترکیبی) در جغرافیا

- واژه جغرافیا برای اولین بار توسط اراتوستن دانشمند یونانی ارائه شد و شامل کلمات GEO (زمین) و GRAPHY (ترسیم) است.
- اراتوستن جغرافیا را علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان تعریف کرده است.
- از دیدگاه جغرافی دانان، امروزه جغرافیا دانشی است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آنها آشنا شده تا در جهت بهبود زندگی خود استفاده کند.
- جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.
- جغرافیا پل بین علوم طبیعی با علوم انسانی است.

- مکان و روابط متقابل انسان با محیط از مهم‌ترین مفاهیم جغرافیا هستند.
- روند تاثیر گذاری و تاثیر پذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.
- انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا است.
- محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است.
- انسان با استفاده از هوش و استعداد خود و به کمک فناوری، تاثیر زیادی بر روی محیط گذاشته است و باعث شده تا محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل شود.
- جغرافی دان با دید ترکیبی یا کل نگر، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کند.
- دید ترکیبی به جغرافی دان کمک می‌کند تا به طور همه جانبه و جامع، پدیده‌ها را با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱

۱. واژه جغرافیا اولین بار توسط چه کسی مطرح گردید و بزرگترین سد قوسی در جهان در نزدیکی کدام شهر قرار دارد؟
 - (۱) ابوریحان بیرونی - کازرون (۲) ابوریحان بیرونی - طبرس (۳) اراتوستن - کازرون (۴) اراتوستن - طبرس
۲. واژه جغرافیا به چه معنایی است و اراتوستن علم جغرافیا را چگونه تعریف کرده است؟
 - (۱) ترسیم زمین - مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
 - (۲) شناسایی زمین - مطالعه انسان به عنوان موجود تأثیرگذار روی زمین
 - (۳) شناسایی زمین - مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
 - (۴) ترسیم زمین - مطالعه انسان به عنوان موجود تأثیرگذار روی زمین
۳. جغرافیا چگونه به سؤالات خود پاسخ می‌دهد و جغرافیا به عنوان پل، کدام علوم را به هم پیوند می‌زند؟
 - (۱) مطالعه رابطه متقابل پدیده‌ها - جغرافیای طبیعی با جغرافیای انسانی
 - (۲) کمک گرفتن از سایر علوم - علوم طبیعی با علوم انسانی
 - (۳) مطالعه رابطه متقابل پدیده‌ها - علوم طبیعی با علوم انسانی
 - (۴) کمک گرفتن از سایر علوم - جغرافیای طبیعی با جغرافیای انسانی
۴. ژئومورفولوژی شاخه‌ای از کدام علم جغرافیاست و از داده‌های کدام علوم بهره می‌گیرد؟
 - (۱) جغرافیای طبیعی - هواشناسی
 - (۲) جغرافیای طبیعی - زمین‌شناسی
 - (۳) فنون جغرافیایی - هواشناسی
 - (۴) فنون جغرافیایی - زمین‌شناسی
۵. جغرافیای رفتاری و فرهنگی از داده‌های کدام علوم بهره می‌گیرد؟
 - (۱) انسان‌شناسی، جمعیت‌شناسی، روان‌شناسی
 - (۲) جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی، روان‌شناسی
 - (۳) جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، انسان‌شناسی
 - (۴) جمعیت‌شناسی، انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی
۶. به ترتیب کارتوگرافی و سنجش از دور از داده‌های کدام علوم بهره می‌گیرند؟
 - (۱) نقشه‌کشی - علوم فضایی (۲) هندسه - فیزیک
 - (۳) هندسه - علوم فضایی (۴) نقشه‌کشی - فیزیک
۷. روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌های جغرافیایی به چه صورت در مکان ادامه دارد و روش‌های کمی در جغرافیا زیرشاخه کدام علم می‌باشد؟
 - (۱) به صورت جریان پیوسته - فنون جغرافیایی
 - (۲) به صورت جریانی منقطع - فنون جغرافیایی
 - (۳) به صورت جریانی پیوسته - جغرافیای طبیعی
 - (۴) به صورت جریانی منقطع - جغرافیای طبیعی
۸. محیط طبیعی یک مجموعه است و و دو عامل مهم در جغرافیاست.
 - (۱) نامتعادل - انسان - محیط
 - (۲) نامتعادل - دما - بارش
 - (۳) متعادل - دما - بارش
 - (۴) متعادل - انسان - محیط

۹. در دهه‌های اخیر چه عاملی به انسان کمک کرده است که تأثیری زیادی بر روی محیط بگذارد و در نتیجه تغییر محیط طبیعی

به چه محیطی تبدیل می‌شود؟

- (۱) هوش و استعداد - محیط جغرافیایی
 (۲) فناوری - محیط جغرافیایی
 (۳) هوش و استعداد - محیط اجتماعی
 (۴) فناوری - محیط اجتماعی

۱۰. عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی چگونه است؟

- (۱) شناخت روابط متقابل انسان و محیط - نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها
 (۲) درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها - شناخت روابط متقابل انسان و محیط
 (۳) درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها - نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها
 (۴) نگاه سودجویانه برای رسیدن خواسته‌ها - بهره برداری حداکثری از محیط برای زندگی بهتر

۱۱. چه عاملی باعث گردیده است جغرافی‌دان با دید ترکیبی (کل‌نگری) موضوعات را مطالعه و بررسی کند؟

- (۱) چگونگی شکل‌گیری روابط متقابل انسان و محیط در نتیجه تأثیر محیط جغرافیایی
 (۲) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی حاصل روابط متقابل انسان و محیط
 (۳) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های اجتماعی حاصل تأثیر محیط جغرافیایی
 (۴) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی حاصل محیط‌های اجتماعی

۱۲. جغرافی‌دان با چه دیدی، موضوعات را مطالعه می‌کند و روستای پالنگان در کدام استان قرار دارد؟

- (۱) جزنگری - لرستان (۲) کل‌نگری - لرستان (۳) جزنگری - کردستان (۴) کل‌نگری - کردستان

۱۳. دید ترکیبی به جغرافی‌دان کمک می‌کند تا به‌طور

- (۱) همه جانبه و جامع پدیده‌ها را با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد
 (۲) جغرافیایی پدیده‌ها را به‌صورت مجزا در هر مکان مورد مطالعه قرار دهد.
 (۳) پیوسته و مداوم تمام ویژگی‌های آن در یک مکان را مورد مطالعه قرار دهد.
 (۴) مستقیم و پیوسته تمام ویژگی‌های آن در یک مکان را مورد مطالعه قرار دهد.

۱۴. به چه علت جغرافی‌دان با دید ترکیبی موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند؟ زیرا

- (۱) اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در تمام مکان‌ها دیده می‌شوند
 (۲) اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در مکان‌های مختلف تأثیری یکسان دارند.
 (۳) اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در مکان‌های مختلف به شکلی متفاوت عمل می‌کنند
 (۴) اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کند

۱۵. جغرافیا چگونه علمی می‌باشد؟

- (۱) علم مطالعه محیط‌های جغرافیایی با توجه به اثر انسان و محیط بر روی آن
 (۲) علم مطالعه زمین به‌عنوان جایگاه انسان
 (۳) علم مطالعه روابط متقابل انسان و محیط
 (۴) علم شناخت و مطالعه کوه‌ها، رودها، شهرها و

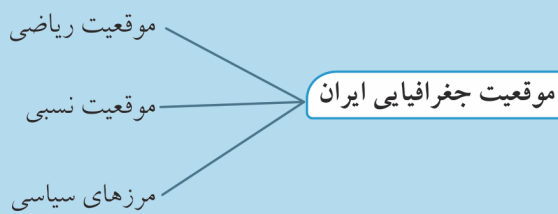
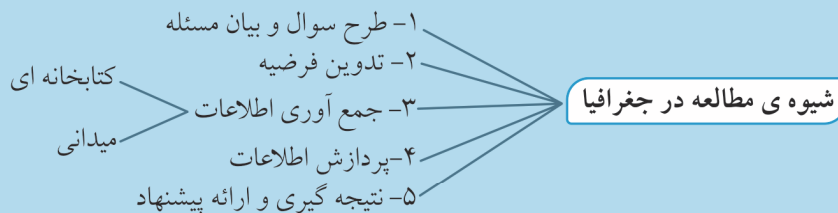
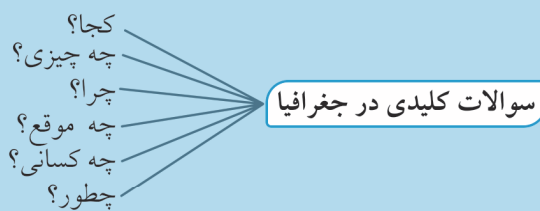
۱. گزینه‌ی (۴) واژه جغرافیا برای اولین بار توسط اراتوستن دانشمند یونانی ارائه شد و بزرگترین سد قوسی جهان در نزدیکی طبس قرار دارد.
۲. گزینه‌ی (۱) واژه جغرافیا شامل کلمات GEO (زمین) و GRAPHY (ترسیم) است و اراتوستن جغرافیا را این‌گونه تعریف می‌کند: «مطالعه زمین به‌عنوان جایگاه انسان»
۳. گزینه‌ی (۲) جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد بنابراین برخی جغرافیا را پلی بین رشته‌های مختلف علوم می‌دانند که علوم طبیعی را به علوم انسانی پیوند می‌دهد.
۴. گزینه‌ی (۲) ژئومورفولوژی شاخه‌ای از جغرافیای طبیعی است که از داده‌های علم زمین‌شناسی بهره می‌گیرد.
۵. گزینه‌ی (۳) جغرافیای رفتاری و فرهنگی از داده‌های جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و انسان‌شناسی بهره می‌گیرد.
۶. گزینه‌ی (۳) کارتوگرافی از داده‌های هندسه و سنجش از دور از داده‌های علوم فضایی بهره می‌گیرند.
۷. گزینه‌ی (۱) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌های جغرافیایی به‌صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود و روش‌های کمی در جغرافیا از زیر شاخه‌های فنون جغرافیایی است.
۸. گزینه‌ی (۴) انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا است و محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است.
۹. گزینه‌ی (۲) در دهه‌های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد و انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.
۱۰. گزینه‌ی (۳) عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دوگونه است: ۱- درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها ۲- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها.
۱۱. گزینه‌ی (۲) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی، که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی کند.
۱۲. گزینه‌ی (۴) جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند و روستای پالنگان در مریوان کردستان قرار دارد.
۱۳. گزینه‌ی (۱) دید ترکیبی به جغرافی‌دان کمک می‌کند تا به‌طور همه‌جانبه و جامع، پدیده‌ها را با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد.
۱۴. گزینه‌ی (۴) جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند؛ زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کند.
۱۵. گزینه‌ی (۳) جغرافیا علم بررسی و مطالعه روابط متقابل انسان و محیط است.

A large light blue rounded rectangle containing 25 horizontal dotted lines for writing.

درس ۲، ۳

روش مطالعه در جغرافیا و موقعیت جغرافیایی ایران

- سوالات کلیدی جغرافیا
- ۱- کجا (مکان وقوع پدیده)
 - ۲- چه چیز (ماهیت پدیده)
 - ۳- چرا (علت وقوع پدیده)
 - ۴- چه موقع (زمان وقوع پدیده)
 - ۵- چه کسانی (افراد تأثیرگذار یا تأثیرپذیر از پدیده)
 - ۶- چطور (سیر تکوین و تحول پدیده)

- مراحل مطالعه در جغرافیا
- ۱- طرح سؤال و بیان مسئله و ویژگی‌ها } واضح و روشن بیان شدن
به صورت سؤالی مطرح شدن
جلوگیری از جملات کلی و نامعلوم
 - ۲- فرضیه سازی } مرحله حساس پژوهش به علت نقش راهنما داشتن
عوامل مؤثر در فرضیه‌های پژوهشگر } میزان دانش
تجربیات و سوابق پژوهشی
 - ۳- جمع‌آوری اطلاعات } الف) روش کتابخانه‌ای: در تمامی پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
ب) روش میدانی: پرسش‌نامه، مصاحبه، مشاهده
 - ۴- پردازش اطلاعات: یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات
 - ۵- نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

- موقعیت جغرافیایی هر کشور از دو نظر قابل مطالعه است: موقعیت ریاضی و موقعیت نسبی
- محل دقیق هر پدیده یا مکان، باتوجه به طول و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق (ریاضی) آن محل است.
- ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۳۹ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی قرار گرفته و در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.

- گستردگی در عرض جغرافیایی، تنوع آب و هوایی را به دنبال دارد.

- محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است.
- همه پدیده‌ها موقعیت نسبی دارند.

- موقعیت نسبی هر کشور، محل قرارگیری آن، نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه‌ها، کانال‌ها، منابع اقتصادی و ... است.
- ایران به دلیل مجاورت با خلیج فارس و تنگه هرمز موقعیت ممتازی دارد.

دلایل اهمیت خلیج فارس و تنگه هرمز

- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا
- بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان (۶۶ درصد نفت و ۲۸ درصد گاز)
- بازار بزرگ مصرف کالاهای صنعتی و غیرصنعتی به دلیل درآمد حاصل فروش نفت
- ارزش فرهنگی و سیاسی به دلیل مرکزیت جهان اسلام

- ایران از نظر وسعت بعد از عربستان مقام دوم و از نظر جمعیت مقام اول را در خلیج فارس داراست.
- ایران حدود ۸۷۳۱ کیلومتر مرز با ۱۵ کشور دارد.

- بیش‌ترین مرز ایران خشکی و کم‌ترین آن مرز دریاچه‌ای و باتلاق است.
- راه‌های آبی، امکان روابط بازرگانی بیش‌تری را فراهم می‌کند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۳ و ۲

۱. کدام سؤال با رکن اساسی جغرافیا سروکار دارد و کدام سؤال بر ماهیت هر پدیده دلالت دارد؟
 - (۱) چرا - چه چیز
 - (۲) کجا - چگونه
 - (۳) کجا - چه چیز
 - (۴) چرا - چگونه
۲. سؤال «چرا» به چه مسئله‌ای می‌پردازد و کدام سؤال بر روند موضوعات دخالت دارد؟
 - (۱) علت وقوع پدیده - چه موقع
 - (۲) ماهیت هر پدیده - چگونه
 - (۳) علت وقوع پدیده - چگونه
 - (۴) ماهیت هر پدیده - چه موقع
۳. سؤال «چگونه» به مسئله‌ای می‌پردازد؟
 - (۱) ماهیت پدیده
 - (۲) علت وقوع پدیده
 - (۳) سیر تکوین و تحول پدیده
 - (۴) مکان وقوع پدیده
۴. پس از بیان مسئله در یک پژوهش جغرافیایی کدام مرحله قرار دارد؟
 - (۱) مدل تحلیل پژوهش
 - (۲) تدوین فرضیه
 - (۳) جمع‌آوری اطلاعات
 - (۴) پردازش اطلاعات
۵. مرحله قبل و بعد از تدوین فرضیه کدام است؟
 - (۱) بیان مسئله - جمع‌آوری اطلاعات
 - (۲) طرح سؤال - پردازش اطلاعات
 - (۳) بیان مسئله - پردازش اطلاعات
 - (۴) طرح سؤال - بیان مسئله
۶. موارد زیر همه مربوط به چگونگی بیان مسئله است به جز
 - (۱) واضح و روشن بیان شدن مسئله
 - (۲) عدم استفاده از عبارت خبری
 - (۳) دستیابی آسان به آن مسئله
 - (۴) عدم استفاده از جملات کلی
۷. در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌هایی جهت می‌دهد که قرار است مطرح شود.
 - (۱) اطلاعات
 - (۲) پردازش
 - (۳) فرضیه‌ها
 - (۴) بیان مسئله
۸. فرضیه‌های پژوهشگر به چه عواملی بستگی دارد؟
 - (۱) تجربیات، نوع جمع‌آوری اطلاعات و میزان دانش او
 - (۲) میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس او
 - (۳) میزان دانش، نوع جمع‌آوری اطلاعات و سوابق پژوهشی در دسترس او
 - (۴) تجربیات، نوع جمع‌آوری اطلاعات و واضح و روشن بودن مسئله
۹. کدام روش جمع‌آوری اطلاعات در تمامی پژوهش‌های علمی وجود دارد و کدام مورد از روش میدانی محسوب نمی‌گردد؟
 - (۱) کتابخانه‌ای - پرسش‌نامه
 - (۲) میدانی - مشاهده
 - (۳) میدانی - مصاحبه
 - (۴) کتابخانه‌ای - تصاویر هوایی

۱۰. پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات کدام مرحله باید صورت بگیرد و به چه علت در صورت رد فرضیه، پژوهشگر نباید دلسرد شود؟

(۱) پردازش اطلاعات - زیرا از طرح دوباره آن جلوگیری می‌کند.

(۲) ارائه پیشنهادها - زیرا از طرح دوباره آن جلوگیری می‌کند.

(۳) پردازش اطلاعات - زیرا مجدداً فرصت دارد تا فرضیه دیگری را آزمایش نماید.

(۴) ارائه پیشنهادها - زیرا مجدداً فرصت دارد تا فرضیه دیگری را آزمایش نماید.

۱۱. موقعیت جغرافیایی هر کشور از چه نظرهایی قابل مطالعه است؟

(۱) موقعیت ریاضی و موقعیت مطلق (۲) موقعیت نسبی و موقعیت مطلق

(۳) موقعیت عرض جغرافیایی و موقعیت طول جغرافیایی (۴) موقعیت سیاسی - موقعیت طبیعی

۱۲. محل دقیق هر پدیده یا مکان با توجه به طول و عرض جغرافیایی، آن محل است و ایران در معتدله نیمکره شمالی قرار دارد.

(۱) موقعیت مطلق - جنوب (۲) موقعیت نسبی - شمال (۳) موقعیت مطلق - شمال (۴) موقعیت نسبی - جنوب

۱۳. گستردگی کشور در کدام جهت جغرافیایی تنوع آب و هوایی را به همراه دارد و ایران در کدام جهت جغرافیایی گستردگی بیشتری دارد؟

(۱) عرض جغرافیایی و عرض جغرافیایی (۲) طول جغرافیایی و طول جغرافیایی

(۳) عرض جغرافیایی و طول جغرافیایی (۴) طول جغرافیایی و عرض جغرافیایی

۱۴. ایران در عرض جغرافیایی تا و طول جغرافیایی و شرقی واقع شده است.

(۱) ۲۵-۴۴ و ۳۹-۶۳ (۲) ۲۵-۶۳ و ۳۹-۴۴ (۳) ۲۵-۳۹ و ۴۴-۶۳ (۴) ۲۵-۴۴ و ۳۹-۶۳

۱۵. محل قرارگیری هر مکان نسبت به پدیده طبیعی یا انسانی پیرامون خود آن مکان است و دلیل موقعیت ممتاز ایران چیست؟

(۱) موقعیت نسبی - مجاورت با خلیج فارس و تنگه هرمز (۲) موقعیت ریاضی - مجاورت با خلیج فارس و تنگه هرمز

(۳) موقعیت نسبی - قرارگرفتن در منطقه خاور میانه (۴) موقعیت ریاضی - قرارگرفتن در منطقه خاور میانه

۱۶. موارد زیر از دلایل اهمیت خلیج فارس و تنگه هرمز می باشد به جز

(۱) ارتباط دادن سه قاره آفریقا، اروپا و آسیا

(۲) داشتن ۲۸ درصد ذخایر نفت و ۶۶ درصد ذخایر گاز

(۳) بازار مصرف بزرگ به دلیل درآمد سرشار از فروش نفت

(۴) ارزش فرهنگی و سیاسی داشتن به دلیل واقع شدن در قلب جهان اسلام

۱۷. ایران حدود کیلومتر مرز مشترک سیاسی با کشور همسایه خود دارد.

(۱) ۸۷۳۱-۱۷ (۲) ۷۸۱۳-۱۷ (۳) ۸۷۳۱-۱۵ (۴) ۷۸۱۳-۱۵

پاسخ تشریحی

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۳ و ۲

۱. گزینه (۳) سؤال «کجا» با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده‌ها سر و کار دارد و سؤال چه چیز بر ماهیت هر پدیده یا مسئله دلالت دارد.
۲. گزینه (۱) سؤال «چرا» به علت وقوع پدیده می‌پردازد و سؤال «چه موقع» بر روند زمانی موضوعات می‌پردازد.
۳. گزینه (۳) سؤال «چطور» به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد.
۴. گزینه (۲) پس از طرح سؤال و بیان مسئله، مرحله دوم یعنی تدوین فرضیه قرار دارد.
۵. گزینه (۳) مراحل شیوه مطالعه در جغرافیا به ترتیب: ۱- طرح سؤال و بیان مسئله ۲- تدوین فرضیه ۳- جمع‌آوری اطلاعات ۴- پردازش اطلاعات ۵- نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها
۶. گزینه (۳) مسئله باید به صورت واضح و روشن بیان شود و بهتر است صورت مسئله به شکل سؤالی نوشته و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
۷. گزینه (۳) فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است زیرا فرضیه‌ها در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌هایی جهت می‌دهد که قرار است انجام شود.
۸. گزینه (۲) فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس او بستگی دارد.
۹. گزینه (۴) روش کتابخانه‌ای در تمامی پژوهش‌های علمی، مورد استفاده قرار می‌گیرد و پرسش‌نامه، مصاحبه و مشاهده از جمله ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی است.
۱۰. گزینه (۱) پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، مرحله پردازش یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می‌شود و در صورتی که فرضیه یا فرضیه‌های یک پژوهشگر رد شود، پژوهشگر نباید دلسرد شود و پژوهش خود را بیهوده پندارد، زیرا این پژوهش به کسانی که با این سؤال مواجه شده‌اند پاسخ می‌دهد و از طرح دوباره آن جلوگیری می‌کند.
۱۱. گزینه (۲) موقعیت جغرافیایی هر کشور از دو نظر قابل مشاهده است: موقعیت ریاضی (مطلق) و موقعیت نسبی
۱۲. گزینه (۱) محل دقیق هر پدیده یا مکان، باتوجه به طول و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق یا ریاضی آن محل است و ایران در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی قرار دارد.
۱۳. گزینه (۳) ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۳۹ درجه (گسترده‌گی ۱۴ درجه) و ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی (گسترده‌گی ۱۹ درجه) واقع شده است که گسترده‌گی در عرض جغرافیایی به تنوع آب و هوا در آن منجر شده است.

۱۴. گزینه (۳) (توضیح تست ۱۳)

۱۵. گزینه (۱) محل قرارگیری هر مکان نسبت به پدیده های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است و ایران به دلیل مجاورت با خلیج فارس و تنگه هرمز از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است.

۱۶. گزینه (۲) دلایل اهمیت خلیج فارس و تنگه هرمز: ۱- ارتباط سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا ۲- بازار مصرف بزرگ به دلیل درآمد سرشار از فروش نفت ۳- ارزش فرهنگی و سیاسی داشتن به دلیل واقع شدن در قلب جهان اسلام ۴- بزرگترین منبع انرژی جهان (۶۶ درصد ذخایر نفت و ۲۸ درصد ذخایر گاز) (متأسفانه در کتاب درسی ۰/۶۶ درصد و ۰/۲۸ درصد چاپ شده است).

۱۷. گزینه (۱) ایران حدود ۸۷۳۱ کیلومتر مرز مشترک سیاسی با ۱۷ کشور همسایه خود دارد.

آزمون دوره‌ای ۱ (درس های ۱ و ۲ و ۳)

۱. شاخه‌های فرعی فنون جغرافیایی کدام‌اند؟
 - ۱) ژئومورفولوژی، روش‌های کمی در جغرافیا، سنجش از دور ۲) ژئومورفولوژی، کارتوگرافی، سنجش از دور
 - ۳) ژئومورفولوژی، کارتوگرافی، روش‌های کمی در جغرافیا ۴) روش کمی در جغرافیا، کارتوگرافی، سنجش از دور
۲. انسان‌شناسی و علوم فضایی به ترتیب در کدام شاخه از جغرافیا مورد استفاده قرار می‌گیرند؟
 - ۱) جغرافیای جمعیت - کارتوگرافی
 - ۲) جغرافیای رفتاری و فرهنگی - سنجش از دور
 - ۳) جغرافیای جمعیت - سنجش از دور
 - ۴) جغرافیای رفتاری و فرهنگی - کارتوگرافی
۳. تغییر کدام محیط به شکل‌گیری محیط جغرافیایی می‌انجامد و این محیط چگونه مجموعه‌ای می‌باشد؟
 - ۱) محیط طبیعی - متعادل
 - ۲) محیط انسانی - متعادل
 - ۳) محیط طبیعی - نامتعادل
 - ۴) محیط انسانی - نامتعادل
۴. نتیجه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها بر روی یکدیگر چیست؟
 - ۱) تغییر شکل مکان‌ها
 - ۲) ایجاد محیط جغرافیایی
 - ۳) شکل‌گیری محیط‌های انسانی
 - ۴) ثبات محیط طبیعی
۵. جغرافیا چگونه علمی است؟
 - ۱) علم شناخت پدیده‌ها
 - ۲) علمی برای زندگی بهتر
 - ۳) علم شناخت روابط بین پدیده‌ها
 - ۴) علمی برای بهره‌برداری بهتر از محیط
۶. کدام گزینه بیانگر شش سؤال اساسی در جغرافیا است؟
 - الف) کجا؟ - چرا؟
 - ب) به چه صورت؟ تا چه زمانی؟
 - ج) چه کسانی؟ چه موقع؟
 - د) چه چیزی؟ چگونه؟
۷. کدام مرحله در شیوه مطالعه جغرافیا حساس می‌باشد؟
 - ۱) الف و ب و ج
 - ۲) الف و ج و د
 - ۳) ب و ج و د
 - ۴) الف و ب و د
۸. کدام گزینه از روش‌های میدانی جمع‌آوری اطلاعات محسوب می‌گردد؟
 - ۱) پرسش‌نامه - آمارنامه - نقشه
 - ۲) مشاهده - مصاحبه - نقشه
 - ۳) پرسش‌نامه - مشاهده - مصاحبه
 - ۴) نقشه - مصاحبه - پرسش‌نامه
۹. پژوهشگر چگونه پاسخ مسئله پژوهش را می‌یابد؟
 - ۱) با حذف اطلاعات غیرضروری
 - ۲) با تجزیه و تحلیل اطلاعات
 - ۳) با رد فرضیه‌های غلط و نادرست
 - ۴) با حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش

۱۰. پس از تدوین فرضیه کدام مرحله قرار دارد و نرم افزارها مربوط به روش کتابخانه‌ای هستند یا میدانی؟

(۱) جمع‌آوری اطلاعات - کتابخانه‌ای (۲) جمع‌آوری اطلاعات - میدانی

(۳) پردازش اطلاعات - کتابخانه‌ای (۴) پردازش اطلاعات - میدانی

۱۱. جنوبی‌ترین و غربی‌ترین نقطه ایران بر روی چه عرض و طول جغرافیایی به ترتیب قرار دارند؟

(۱) ۲۵° - ۶۳° (۲) ۳۹° - ۶۳° (۳) ۳۹° - ۴۴° (۴) ۲۵° - ۴۴°

۱۲. موقعیت یک کشور نسبت به دریاهای اطرافش را چه نوع موقعیتی می‌دانید و ایران در کدام قسمت آسیا قرار دارد؟

(۱) مطلق - غرب آسیا (۲) مطلق - جنوب غرب آسیا (۳) نسبی - غرب آسیا (۴) نسبی - جنوب غرب آسیا

۱۳. به ترتیب کم‌ترین و بیش‌ترین مرز ایران را کدام پدیده‌ها شکل داده‌اند؟

(۱) مرزهای دریاچه‌ای و باتلاق - مرزهای دریایی (۲) مرزهای رودخانه‌ای - مرزهای دریایی

(۳) مرزهای دریاچه‌ای و باتلاق - مرزهای خشکی (۴) مرزهای رودخانه‌ای - مرزهای خشکی

۱۴. کدام راه امکان روابط بازرگانی بیش‌تری را فراهم می‌کند و ایران با چند کشور مرز خشکی یا آبی دارد؟

(۱) زمینی - ۲۰ کشور (۲) دریایی - ۱۵ کشور (۳) زمینی - ۱۰ کشور (۴) دریایی - ۸ کشور

۱۵. تنوع آب و هوایی ایران به دلیل گستردگی در عرض جغرافیایی است یا طول جغرافیایی؟ ایران در کدام قسمت منطقه

معتدله نیمکره شمالی قرار دارد؟

(۱) عرض جغرافیایی - جنوب (۲) طول جغرافیایی - شمال

(۳) عرض جغرافیایی - شمال (۴) طول جغرافیایی - جنوب